

СТАНОВИЩЕ

по конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“
в професионално направление 2.1. Филология, научна специалност
„Български език“, за нуждите на Секцията за българска диалектология и
лингвистична география при Института за български език към БАН,
съгласно обявата в „Държавен вестник“ № 56 от (23.06.2020 г.)
с кандидат: Ана Иванова Кочева

Рецензент: д-р Лучия Стефанова Антонова-Василева – проф. в Секция за
българска диалектология и лингвистична география при Института за
български език към БАН

За участие в конкурса за заемане на академична длъжност „професор“
доц. Ана Кочева представя 3 самостоятелни монографии, от които 1 след
хабилитацията (след заемането на академична длъжност доцент); 1 участие
в двутомен колективен лингвогеографски труд, издаден в чужбина (след
хабилитацията); 1 самостоятелно издадена диалектна карта (след
хабилитацията); 1 участия в колективна публикация на диалектна карта в 2
книжни и едно дигитално издание (след хабилитацията); 1 участие като
съставител в колектив на енциклопедичен труд.

Ана Кочева е автор и на студии – общо 4, от които 2 след
хабилитацията в съавторство; 82 научни публикации (включително
рецензии), от които 41 след хабилитацията; 5 електронни научни
публикации, от които 3 след хабилитацията; 15 научно-популярни
публикации, от които 7 след хабилитацията. От публикациите ѝ 18 са
издадени в чужбина, 7 – в издания с импактфактор (EBSCO Publishing, INC
– 3; Web of science – 2; SCOPUS – 2). Публикациите на кандидатката имат 46
цитирания, от които 10 в международни издания или в издания, включени
в световните база данни (Scopus, Erih+).

А. Кочева има 30 години трудов стаж на учен в Института за
български език „Проф. Любомир Андрейчин“ към БАН, където от 2013 г.
заема академичната длъжност „доцент“; била е преподавател в ЮЗУ
„Неофит Рилски“, Благоевград; специализирала е в Залцбург, където е
изнасяла и лекции; била е Хумболтова стипендиантка в Института по
славистика, Марбург, като там и в Гисен е изнасяла и лекции. Работила е в
7 научни проекта, от които 3 международни, ръководила 3 национални
проекта, от 2019 г. е ръководител на секция. Тя е участвала в над 100
международни и национални научни конференции и форуми по различни
езикови и социолингвистични проекти; в 3 национални семинара; била е
лектор в 2 лекционни курса. Отличена е с една награда за участие в 1
колективен монографичен труд, има общо 4 грамоти за участие в научни и
обществени инициативи. Публикационната и научна дейност на А. Кочева

възлиза на повече от 1450 т., което надвишава минималните национални изисквания според ЗРАСРБ за получаване на академична длъжност професор.

Като цяло публикациите на А. Кочева се отличават с оригиналност в избора на предмета на изследване и с методите на изследване. Характерен за работата ѝ е интердисциплинарният подход – съчетаване на диалектоложки и исторически, както и на диалектоложки и социолингвистичен или етнолингвистичен анализ, изследване на феномени, свързани с междуезиковите взаимоотношения – по специално на взаимодействия между български и немски език на различни равнища.

А. Кочева извършва първото у нас цялостно описание на езика на българските емигранти в Австрия (п. № 5 и др. според общия списък на публикациите). Тя употребява в изследванията си на тази тема определението „смесен език“. Като отчитам нейните приноси при въвеждането на терминология и изграждането на стройна методология на проучването, публикуването на голямо количество лично събран материал от речта на българските емигранти (п. 5, 56, 70, 72, 76, 80, 81, 83), аз все пак приемам с известна доза резервираност употребата на определението „смесен език“ като термин. Според мен от анкетите личи, че се анализира български език, в който в условията на билингвизъм се проявяват различни случаи и степени на интерференция с немски. Но по същество наблюденията на А. Кочева върху тези явления са задълбочени и верни. Приносен характер имат изводите ѝ за писмения билингвизъм (п. № 5, 56).

Новаторски характер имат изследванията на А. Кочева, посветени на разпространението на езика на българските емигранти по света. По тази тема тя публикува една карта, с обширна текстова част към нея, уверено разработваща проблемите на езика на българската емиграция от различни епохи. В картата, както и в други изследвания, посветени на темата (срв. п. 10, 73, 74, 91), преселническите вълни се анализират и количествено, защото това има значение при съхраняването на майчиния език, дава се информация и се очертават проблемните сфери в работата на институциите, поддържащи българския език, разглеждат се механизми за стратегически решения в областта на езиковата политика.

А. Кочева е автор и на редица трудове в областта на българската диалектология. Тук тя отново проявява афинитет към лингвогеографските изследвания, които представят разпространението на българския език вън от съвременните държавни граници. В някои от тях се прилагат най-новите подходи – срв. създадената дигитална интерактивна диалектна карта на диалектната делитба на българския език (п. 7, 6, 9 – в съавторство). Между лингвогеографските проучвания има и такива, в които особеностите на българския език се разглеждат в контекста на диалектите на езиците в Европа – срв. Atlas Linguarium Europae (ALE), Volume I. 9, 2015 – в два тома

(carte de motivations; commentaires – п. 8 – в съавторство). Във връзка с работата по този атлас А. Кочева публикува и отделни самостоятелни статии, посветени преимуществено на връзките на българските диалекти с диалектите на германските езици (п. 59, 61, 96).

Както вече бе посочено, в редица свои публикации А. Кочева съчетава диалектоложкия и етнолингвистичния подход при анализа на диалектния материал, което е израз на възприетия подход за многопланов анализ на езиковите явления. Така тя постъпва при обяснението на смесването на названията на някои растения (п. 97), където борави с оригинална терминология – *номинат*, *мета номинат*, *семантичен срив*, за да означи възникналите по пътя на пренос на значението по сходство на семантичните признаци названия като *къпина* ‘дребно грозде’; *магарешки кестен* ‘див орех’, *орешак* – ‘растение кантарион’ и др. Характерно е, че и в тези свои работи А. Кочева не се ограничава само до българския езиков материал, а прави съпоставки и с други европейски езици. Такива са и нейните статии, посветена на значенията на фразеологичните съчетания с компонент *овчар* в езиците в Европа (п. 61), за митологичните и библейски фразеологични съчетания (п. № 71), структурни модели на производните със значение *ръж* в езиците в Европа (п. 88). При работата над колективния проект, посветен на съпоставителното изследване на български и словенски език на диалектно равнище, А. Кочева създава статии, в които също използва собствена терминология – срв. контрастносемантични компаративи, градуалносемантични компаративи, наративни компаративи (п. 62, 77, 94).

А. Кочева е автор и на статии, свързани с историята на българския език, в които разглежда предимно темата за връзката на българските диалекти със старобългарски език (срв. п. 58, 60, 63). Някои от тези публикации са издадени в чужбина, което увеличава значението им за разпространяването на истината за българския характер на Кирилometодиевото дело. С голямо обществено значение са и публикациите на кандидатката на тема езиковата норма в Република Северна Македония, в които тя акцентира върху плурицентризма на българския език, изтъква тезата за развитие на нормата на РСМ на базата на прекодификация на българския език, както и на употребата на вътрешен превод при създаването на официалната книжнина там (срв. п. 13, 14, 82, 85, 92 – в съавторство; п. № 89).

Въз основа на прегледа на документите, научната биография и трудовете на доц. Ана Иванова Кочева мога да формулирам становището, че нейната кандидатура напълно отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, на Правилника за условията и реда за

придобиване на академичната длъжност „професор“ в БАН, както и на Правилника за приложение на тези документи в ИБЕ. Затова убедено предлагам да бъде присъдена на доц. Ана Кочева академичната длъжност „професор“.

14 октомври 2020 г.
София

Изготвил становището:
(проф. д-р Лучия Антонова-Василева)